

ut reficiat : pugnos parat, sævire vult in medicum. Et si percusserit, diligatur; et si injuriam fecerit, non relinquatur : rediturus est ad mentem, gratias acturus. Quam multi hic cognoscunt se, vident se invicem, et loquuntur de se in Ecclesia Dei; in Ecclesiae sanctae gremio attendunt studia sua jam bona circa verbum Dei, circa officia et obsequia charitatis, ad frequentandum gregem Christi non recedere de Ecclesia, vident et loquuntur ad invicem de invicem. Quis est iste circissarius? quis est iste amator et laudator illius venatoris (11), illius histrionis? De alio loquitur, et ille de ipso. Certe ista sunt, certe gaudemus de talibus. Si gaudemus de talibus, non desperemus de talibus. Oremus pro ipsis, fratres charissimi : inde crescit numerus sanctorum, de numero qui erat impiorum. « Et » non respexit in vanitates et insanias mendaces. » Ille vicit, talem equum junxit, pronuntiat, quasi divinus vult esse : affectat divinitatem amittendo fontem divinitatis : et sæpe pronuntiat, et sæpe fallitur. Quare hoc? Quia insaniae mendaces sunt. Quare autem aliquando proveniunt quæ dicunt? Ut abducant insanos, ut amando ibi speciem veritatis, incurrant laqueum falsitatis : retro sint, relinquuntur, amputentur. Si membra nostra erant, mortificentur : « Mortificate, inquit, membra vestra quæ sunt » super terram¹. » Sit spes nostra Deus noster. Qui fecit omnia, melior est omnibus; qui pulchra fecit, pulchrior est omnibus; qui fortia, fortior est; qui magna, major est : quidquid amaveris, ille tibi erit. Disce amare in creatura Creatorem, et in factura factorem : ne teneat te quod ab illo factum est : et amittas eum a quo et ipse factus es. Ergo, « Beatus vir cujus est nomen Domini spes ejus, et » non respexit in vanitates et insanias mendaces. »

IX. Forte nobis dicturus est, qui versu isto percussus

¹ Coloss. III, 5.

corrigi voluerit, et quem occupaverit timor ille justitiae fidei, et volens cœperit ambulare angustam viam; dicturus est nobis : Ambulare non durabo, si nihil spectabo. Quid ergo facimus, fratres? Dimissuri eum sumus sine spectaculo? Morietur, non subsistet, non nos sequetur. Quid ergo facimus? Demus pro spectaculis spectacula. Et quæ spectacula daturi sumus Christiano homini, quem volumus ab illis spectaculis revocare? Gratias ago Domino Deo nostro : sequenti versu Psalmi ostendit nobis, quæ spectatoribus spectare volentibus spectacula præbere et ostendere debeamus. Ecce aversus fuerit a circo, a theatro, ab amphitheatro, quærat quod spectet, prorsus quærat; non eum relinquimus sine spectaculo. Quid pro illis dabimus? Audi quod sequitur : « Multa fecisti » tu, Domine Deus meus, mirabilia tua¹. » Miracula hominum intuebatur, intendat mirabilia Dei. Multa fecit Dominus mirabilia sua, hæc respiciat. Quare illi viderunt? Aurigam laudat regentem quatuor equos, et sine labe atque offensione currentes : forte talia miracula spiritalia non fecit Dominus? Regat luxuriam, regat ignaviam, regat injustitiam, regat imprudentiam, motus istos qui nimium lapsi hæc vitia faciunt, regat et subdat sibi, et teneat habenas, et non rapiatur; ducat quo vult, non trahatur quo non vult. Aurigam laudabat, auriga laudabitur : clamabat ut auriga veste cooperiretur, immortalitate vestietur. Hæc munera, hæc spectacula edit Deus. Clamat de cœlo Specto vos; luctamini, adjuvabo; vincite, coronabo. « Multa fecisti tu, Domine » Deus meus, mirabilia tua; et cogitationibus tuis non est » qui similis sit tibi². » Nunc specta histrionem. Didicit enim homo magno studio in fune ambulare, et pendens te suspendit. Illum attende editorem majorum spectacu-

¹ Psal. XXXIX, 6. — ² Ibid.

lorum. Didicit iste in fune ambulare, numquid fecit in mari ambulare? Obliviscere theatrum tuum, attende Petrum nostrum, non funambulium, sed, ut ita dicam, mariambulium. Ambula et tu non in illis aquis, ubi Petrus aliquid significans ambulavit, sed in aliis; quia hoc sæculum mare est. Habet amaritudinem noxiam, habet fluctus tribulationum, tempestates tentationum: habet homines velut pisces de suo malo gaudentes, et tanquam se invicem devorantes: hic ambula, hoc calca. Spectare vis, esto spectaculum. Ne deficias, vide præcedentem et dicentem: « Spectaculum facti sumus huic mundo, et » Angelis et hominibus¹. » Calca mare, ne mergaris in mari. Non ibis, non calcabis, nisi ille jusserit qui prior in mari ambulavit. Sic enim ait Petrus: « Si tu es, jube » me venire ad te super aquas². » Et quia ipse erat, audivit petentem, tribuit desideranti, vocavit ambulantem, erexit mergentem. Hæc mirabilia fecit Dominus, ipsa intueri; oculus spectantis fides sit. Et fac tu talia; quia etsi venti turbaverint, etsi fluctus infremuerint, et te humana fragilitas ad aliquam dubitationem tuæ salutis adduxerit, habes clamare, dicens: Domine pereo. Non sinit ille perire, qui jussit te ambulare. Quia enim jam in petra ambulas, nec in mari times: si sine petra fueris, in mare mergeris; quia in tali petra ambulandum est, quæ in mari non mersa est.

X. Vide mirabilia Dei. « Annuntiavi, et locutus sum, » multiplicati sunt super numerum³. » Est numerus, sunt super numerum. Numerus certus est, pertinens ad illam cœlestem Jerusalem. « Novit enim Dominus, qui » sunt ejus⁴, » Christianos timentes, Christianos fideles, Christianos præcepta servantes, Dei vias ambulantes, a

¹ 1 Cor. iv, 9. — ² Matth. xiv, 28-31. — ³ Psal. xxxix, 6. — ⁴ 2 Tim. ii, 19.

peccatis abstinentes, si ceciderint confitentes; ipsi ad numerum pertinent. Sed numquid soli sunt? Sunt et super numerum. Nam et si modo pauci sunt, pauci in comparatione multitudinis majorum frequentiarum: quantis turbis implentur Ecclesiæ, stipantur parietes, pressuris se urgent, prope se suffocant multitudine. Rursus ab eis ipsis, si munus est, curritur ad amphitheatrum: isti super numerum sunt. Sed ideo ista dicimus, ut in numero sint: quia non adsunt, non audiunt a nobis; sed cum exieritis, audiant a vobis. « Annuntiavi, inquit, et locutus sum. » Christus dicit: annuntiavit ipse ex capite nostro, ipse annuntiavit ex membris suis, ipse misit annuntiatores, ipse misit Apostolos: « In omnem terram exivit sonus eorum, » et in fines orbis terræ verba eorum¹. » Quanti fideles agglomerantur, quantæ turbæ concurrunt, multi vere conversi; multi falso conversi; et pauciores sunt vere conversi, plures falso conversi; quia « Multiplicati sunt » super numerum. »

XI. « Annuntiavi et locutus sum, multiplicati sunt super » numerum. Sacrificium et oblationem nolui². » Hæc miracula Dei sunt, hæc cogitationes Dei sunt, quibus nemo est similis: ut spectator ille abducatur a curiositate, et quærat ista nobiscum meliora, fructuosiora, de quibus inventis gaudebit; et sic gaudebit, ut non timeat ne vincatur quem amat: amat enim aurigam, quo victo insultationes ferat. Quando vincit auriga, ipse vestitur. Numquid pauper qui illi clamat? Victor ipse vestitur, pro victo illi insultatur. Quare pro illo percipis reprehensionem, cum quo non dividis vestem? Hac aliud in spectaculis nostris. « Omnes quidem currunt, » Paulus apostolus dixit, in illo stadio, in illo spectaculo; « Unus tamen accipit bravium³: » cæteri victi discedunt. Et persevera-

¹ Psal. xviii, 5. — ² Id. xxxix, 7. — ³ 1 Cor. ix, 24.

verunt in currando : sed cum acceperit unus, remanent cæteri qui similiter laboraverunt. Hac non est sic. Quotquot currunt, perseveranter currant, omnes accipiunt : et qui prior venerit, expectat ut cum posteriore coronetur. Agonem quippe istum non cupiditas, sed charitas facit: omnes currentes amant se, et ipse amor cursus est.

XII. « Sacrificium et oblationem noluisti, » ait Psalmus Deo. Antiqui enim, quando adhuc sacrificium verum quod fideles norunt, in figuris prænuntiabatur, celebrabant figuras futuræ rei : multi scientes, sed plures ignorantes. Nam Prophetæ et sancti Patriarchæ noverant quod celebrabant: cætera autem multitudo iniqua, carnalis sic erat, ut fieret de illa quod significaret posteriora ventura : et venit sublato illo sacrificio primo, sublatis holocaustis arietum, hircorum, vitulorum, cæterarumque victimarum, noluit illa Deus. Quare illa noluit? quare primo voluit? Quia illa omnia quasi verba erant promittentis: et verba promissiva, cum venerit quod promittunt, non jam enuntiantur. Tandiu quisque promissor est, donec det : cum dederit, mutat verba. Non dicit adhuc : Dabo, quod se daturum dicebat ; sed dicit : Dedi : mutavit verbum. Quare illi primo placuit hoc verbum, et quare illud mutavit? Quia temporis sui verbum fuit, et pro tempore suo placuit. Quando promittebatur, tunc dicebatur : cum autem datum est quod promissum est, ablata sunt verba promissiva, data sunt completiva. Sacrificia ergo illa, tanquam verba promissiva, ablata sunt. Quid est quod datum est completivum? Corpus quod nostis, quod non omnes² nostis; quod utinam qui nostis, omnes non ad iudicium noveritis. Videte quando dictum est, Christus enim ille est Dominus noster, modo loquens ex membris suis, modo loquens ex persona sua. « Sacrificium, inquit, et oblationem

¹ Hac loquendi formula Catechumenos presentes designat.

» noluisti. » Quid ergo? Nos jam hoc tempore sine sacrificio dimissi sumus? Absit. « Corpus autem perfecisti mihi. » Ideo illa noluisti ut hoc perficeres : illa voluisti antequam hoc perficeres. Perfectio promissorum abstulit verba promittentia. Nam si adhuc sunt promittentia, nondum impletum est quod promissum est. Hoc promittebatur quibusdam signis : ablata sunt signa promittentia, quia exhibita est veritas promissa. In hoc corpore sumus, hujus corporis participes sumus, quod accipimus novimus : et qui non nostis noveritis, et cum didiceritis, utinam non ad iudicium accipiatis. « Qui enim manducat, et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit¹. » Perfectum est nobis corpus, perficiamur in corpore.

XIII. « Sacrificium et oblationem noluisti, corpus autem perfecisti mihi. Holocausta etiam pro delicto non petisti : tunc dixi : Ecce venio². » Numquid exponendum est : « Sacrificium et oblationem noluisti, corpus autem perfecisti mihi? Holocausta etiam pro delicto non petisti : » quæ petebat antea. « Tunc dixi : Ecce venio, » Tempus est ut veniat quæ promittebatur, quia auferuntur ea per quæ promittebatur. Et vere, fratres mei, attendite illa ablata, hæc impleta. Det mihi modo gens judaïca sacerdotem. Ubi sunt sacrificia illorum? Certe perierunt, certe ablata sunt nunc. Numquid tunc reprobaremus ea? Reprobamus modo : quia si modo velis facere, intemporale est, non est opportunum, non congruit. Adhuc promittis, jam accepi. Remansit illis quiddam quod celebrent, ne omnino sine signo remanerent. Caïn enim major frater, qui occidit minorem fratrem, accepit signum, ne quis eum occideret, sicut scriptum est in Genesi : « Posuit Deus Caïn signum³, ut nemo eum occideret. » Proinde et ipsa gens Judæa manet. Omnes gentes subditæ juri

¹ 1 Cor. xi, 29. — ² Psal. xxxix, 7, 8. — ³ Gen. iv, 15.

romano, in jus romanum confluxerunt, superstitiones communicaverunt; postea inde coeperunt per gratiam Domini nostri Jesu Christi separari: illa vero sic mansit cum signo suo, cum signo circumcisionis, cum signo azymorum sic mansit: non est occisus Caïn, non est occisus, habet signum suum. Maledictus est a terra, quæ aperuit os suum excipere sanguinem fratris ejus de manu ejus. Ille enim fudit sanguinem, non excepit: ille fudit, alia terra excepit: et ab ea terra quæ os aperuit et excepit, ille maledictus est: et ipsa terra quæ ore excepit sanguinem, Ecclesia est. Ab hac ergo ille maledictus est. Et ille sanguis clamat de terra ad me. De hac enim terra dixit Dominus: «Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.» Clamat, inquit, ad me de terra¹. Clamat ad Dominum: sed surdus est qui sanguinem fudit, quia non bibit. Illi ergo ita sunt, tanquam Caïn cum signo. Sacrificia vero quæ ibi fiebant, ablata sunt; et quod eis remansit ad signum Caïn, jam perfectum est, et nesciunt. Agnum occidunt, azyma comedunt: «Pascha nostrum immolatus est Christus².» Ecce agnosco agnum occisum, quia immolatus est Christus. Quid de azymis? «Itaque, inquit, » diem festum celebremus, non in fermento veteri, neque » in fermento malitiæ et malignitatis: (ostendit quid sit » vetus, vetus farina est, acuit:) sed in azymis sinceritatis et veritatis³. » In umbra remanserunt, Solem gloriæ ferre non possunt: jam nos in luce sumus, tenemus sanguinem Christi. Si habemus novam vitam, cantemus canticum novum, hymnum Deo nostro. «Holocausta pro » delicto non petisti: tunc dixi: Ecce venio.»

XIV. «In capite Libri scriptum est de me, ut faciam » voluntatem tuam: Deus meus volui, et legem tuam in » medio cordis mei⁴.» Ecce ad membra respexit, ecce

¹ Gen. iv, 10. — ² I Cor. v, 7. — ³ Ibid. 8. — ⁴ Psal. xxxix, 8-10.

et ipse fecit voluntatem Patris. Sed in quo capite Libri scriptum est de illo? Fortasse in capite libri hujus Psalmorum. Quid enim longe petamus, aut alios libros inquiramus? Ecce in capite libri hujus Psalmorum scriptum est: «Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, et » in via peccatorum non stetit; et in cathedra pestilentiarum non sedit, sed in lege Domini voluntas ejus fuit: » hoc est: «Deus volui, et legem tuam in medio cordis mei: » hoc est: «Et in lege ejus meditabitur die ac nocte¹.»

XV. «Bene nuntiavi justitiam tuam in Ecclesia magna².» Alloquitur membra sua, hortatur quod fecit ut faciant. Annuntiavit, annuntiemus; passus est, compatiamur; glorificatus est, conglorificabimur. «Annuntiavi justitiam » tuam in Ecclesia magna.» Quam magna? Toto orbe terrarum. Quam magna? In omnibus gentibus. Quare in omnibus gentibus? Quia semen est Abrahamæ, in quo benedicentur omnes gentes³. Quare in omnibus gentibus? «Quia in omnem terram exivit sonus eorum⁴. In Ecclesia » magna. Ecce labia mea non prohibebo, Domine, tu » cognovisti.» Labia mea loquuntur, non ea prohibebo loqui. Sonant quidem labia mea ad aures hominum, sed tu cognovisti cor meum. «Labia mea non prohibebo, » Domine, tu cognovisti.» Aliud audit homo, aliud agnoscit Deus. Ne in labiis solis esset annuntiatio, et diceretur de nobis: «Quæ dicunt vobis, facite, quæ autem » faciunt, facere nolite⁵: » aut ipsi populo, laudanti Deum ore, non corde, diceretur: «Populus hic labiis me » honorat, cor autem eorum longe est a me⁶: sona labiis, propinqua corde. «Corde enim creditur ad justitiam, » ore autem confessio fit ad salutem⁷.» Qualis ille latro inventus est, pendens in cruce cum Domino, agnoscens

¹ Psal. i, 1, 2. — ² Id. xxxix, 10. — ³ Gen. xii, 3, et xxii, 18. — ⁴ Psal. xviii, 5. — ⁵ Matth. xxiii, 3. — ⁶ Isai. xxix, 13. — ⁷ Rom. x, 10.

in cruce Dominum. Alii non cognoverunt miracula facientem, agnovit ille in ligno pendentem. Erat ille confixus omnibus membris, manus clavis inhærebant, pedes transfixi erant, totum corpus adjungebatur ligno; corpus illud non vacabat cæteris membris, lingua vacabat et cor: corde credit, ore confessus est. « Memento mei, inquit, Domine, cum veneris in regnum tuum. » Salutem suam longe futuram sperabat, et post longum tempus accipere contentus erat: in longum sperabat, dies non est dilatus. Ille dixit: « Memento mei, cum veneris in regnum tuum: » ille respondit: « Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso¹. Hodie, inquit, mecum eris in paradiso. » Paradisus habet ligna felicia: hodie mecum in ligno crucis, hodie mecum in ligno salutis.

XVI. « Ecce labia mea non prohibebo, Domine, tu cognovisti: » ne credat corde, et præ timore labia prohibeat annuntiare quod credit. Sunt enim Christiani, habent fidem in corde, et inter paganos amaros, misere urbanos, sordidos, infideles, ineptos, insultatores, si exagitari cœperint, quia Christiani sunt; habent in corde fidem, et timent confiteri per labia, prohibent labia sua sonare quod norunt, sonare quod intus habent. Sed reprehendit hos Dominus: « Qui me confusus fuerit coram hominibus, confundar de illo coram Patre meo², » id est, non eum cognoscam: quia erubuit me confiteri coram hominibus, non eum confitebor coram Patre meo. Dicant ergo labia quod habet cor: hoc contra timorem. Habeat cor quod dicunt labia: hoc contra simulationem. Aliquando enim timor est, et non audes dicere quod nosti quod credis: aliquando simulatio est, dicis, et non habes in corde. Consentiant labia tua cordi tuo. Quærens pacem a Deo, tibi ipse esto pacatus: non sit inter os tuum

¹ Luc. xxiii, 42, 43. — ² Marc. viii, 38.

et cor tuum mala rixa. « Ecce labia mea non prohibebo, » Domine, tu cognovisti: » Quomodo ille? Quid cognovit Dominus? Intus in corde, ubi non videt homo. Ideo et ille: « Credidi, » inquit. Ecce cor habet, jam habet quod videat Deus: non prohibeat labia sua. Non prohibet. Quid enim dicit? « Propter quod locutus sum¹. » Et quia locutus est quod credit, quærens quid retribuatur Domino pro omnibus quæ retribuit ei, adjungit: « Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo². » Non exhorruit Dominum dicentem: « Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum³! » Confitetur enim per labia quod habebat in corde, pervenit ad passionem. Et quia pervenit ad passionem, hostis quid nocuit? « Nempe pretiosa in conspectu Domini mors justorum ejus⁴. » Mortes in quas pagani sævierunt, in illis hodie reficimur. Natalem Martyrum celebramus, exempla Martyrum nobis proponimus, attendimus fidem, quomodo inventi, quomodo attracti, quomodo steterunt ante judices. In Ecclesia catholica nihil habentes simulationis, compaginati junctura unitatis, confessi sunt Christum: caput quod præcesserat, sicut membra, sequi concupierunt. Sed qui concupierunt? In tormentis patientes, in confessione fideles, in sermone veraces. Jaculabantur enim in ora interrogantium se sagittas Dei, et vulnerabant ad iram; multos vulneraverunt et ad salutem: Hæc omnia proponimus nobis, et intuemur illa, et optamus imitari. Hæc sunt spectacula christiana, hæc videt desuper Deus, ad hæc hortatur, ad hæc adjuvat; his certaminibus præmia proponit et donat. « Ecce labia mea non prohibebo. » Vide ne timeas, et prohibeas labia tua. « Domine, tu cognovisti: » quia est et in corde quod sonat et in labiis.

¹ Psal. cxv, 10. — ² Ibid. 13. — ³ Matth. xx, 22. — ⁴ Psal. cxv, 14.

XVII. « Justitiam meam non abscondi in corde meo¹, » Quid est : « Justitiam meam? » Fidem meam : « Quia justus ex fide vivit². » Ut puta, interrogat, sub poena persecutor, quod eis licuit aliquando : Quid es? paganus, an Christianus? Christianus. Ipsa est justitia ejus : credit, ex fide vivit. Non abscondit in corde suo justitiam suam. Non dixit apud se : Credo quidem in Christum, sed huic persecutori meo sævienti et minanti non dicam quod credidi : novit Deus meus intus in corde meo quia credo, ipse scit quia illi non renunto. Ecce hoc dicis te intus habere in corde : in labiis quid? Non sum Christianus? Contra cor tuum testimonium dicunt labia tua. « Justitiam » meam non abscondi in corde. »

XVIII. « Veritatem tuam et salutare tuum dixi. » Christum tuum dixi, hoc est : « Veritatem tuam et salutare tuum » dixi. » Unde veritas Christus? « Ego sum veritas³. » Unde salutare ipsius Christus? Simeon agnovit infantem in manibus matris in templo, et dixit : « Quoniam viderunt » oculi mei salutare tuum⁴. » Agnovit infantem senex, factus in puero puer, innovatus fide. Acceperat enim responsum, et hoc dixit : dixerat ei Dominus, quia non exiturus erat de hac vita, prius quam videret salutare Dei. Hoc salutare Dei bonum est ut ostendatur hominibus : sed clament : « Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam, » et salutare tuum da nobis⁵. » Salutare autem Dei in omnibus gentibus : quia cum dixisset quodam loco : « Deus mi- » sereatur nobis, et benedicat nos, illuminet vultum suum » super nos, ut cognoscamus in terra viam tuam⁶ : » adjecit, In omnibus gentibus salutare tuum. » Primo dixit : » Ut cognoscamus in terra viam tuam : » et secutus est, « In omnibus gentibus salutare tuum. » Quasi diceretur ei : Quæ

¹ Psal. xxxix, 11. — ² Habac. 11, 4, et Rom. 1, 28. — ³ Joan. xiv, 6. — ⁴ Luc. 11, 30. — ⁵ Psal. lxxxiv, 8. — ⁶ Id. lxvi, 2.

est via quam cupis agnoscere? Homines ad viam veniunt, numquid via venit ad homines? Via nostra venit ad homines, invenit errantes, vocavit ad se extra ambulantes. In me, inquit, ambulate, et non errabitis : « Ego sum via » et veritas et vita¹. » Ne diceres : Ubi est via Dei? ad quam regionem ibo? quem montem ascendam? quos campos inquiram? Viam Dei inquiris? salutare Dei est via Dei, et ubique hæc est : quia in omnibus gentibus salutare tuum. « Veritatem tuam et salutare tuum dixi. »

XIX. « Non celavi misericordiam tuam et veritatem » tuam a congregatione multa². » Ibi simus, in hoc corpore numeremur et nos, non celemus misericordiam Domini et veritatem Domini. Vis audire misericordiam Domini? Recede a peccatis, donabit peccata. Vis audire veritatem Domini? Tene justitiam, coronabitur justitia. Modo enim misericordia tibi prædicatur, postea veritas exhibebitur. Non enim sic est Deus misericors, ut injustus sit; nec sic justus, ut misericors non sit. Parva-ne misericordia tibi est? Non imputabit priora omnia, male vixisti usque in hodiernum diem, adhuc vivis, bene vive hodie, hanc misericordiam non celabis. Si hæc est misericordia, quæ veritas? Congregabuntur ante eum omnes gentes, et dividet eas sicut pastor dividit oves ab hædis, oves ponet ad dexteram, hædos ad sinistram. Ovibus quid? « Venite benedicti Patris mei, percipite regnum » quod vobis paratum est. » Hædis quid? « Ite in ignem » æternum³. » Ibi pœnitentiæ locus non est. Quia misericordiam Dei contempsisti, veritatem senties : si autem non contempsisti misericordiam, veritate gaudebis.

XX. « Tu autem, Domine, ne elonginqueris miseri- » cordias tuas a me⁴. » Respexit ad membra saucia. Quia

¹ Joan. xiv, 6. — ² Psal. xxxix, 11. — ³ Matth. xxv, 32-41. — ⁴ Psal. xxxix, 12.